

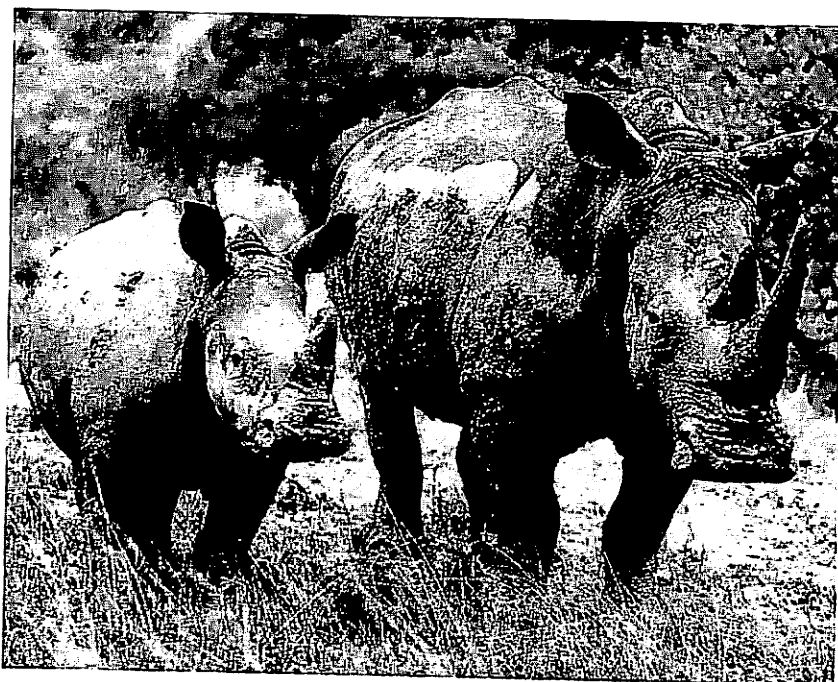
Witte neushoorns

In 1964 importeerde Kenya uit Zuid-Afrika - Zoeloeland om precies te zijn - zes witte of breedlipneushoorns, drie mannetjes en drie wijfjes. In die tijd stond deze soort er niet zo florissant voor als een jaar of acht later toen beschermende maatregelen hun vruchten hadden afgeworpen en er geen gevaar voor uitsterven meer aanwezig was. Door kleine aantallen op andere plaatsen onder te brengen, hoopte men het risico te spreiden, mocht er in het eigen woongebied een of andere besmettelijke ziekte uitbreken die de aantallen nog verder zou decimeren.

Kenya zag wel wat in het experiment om een aantal exemplaren op te nemen in een van de reservaten ofschoon er geen enkel bewijs is dat er in historische tijd witte neushoorns in dit land hebben geleefd. En er dus eigenlijk sprake was van faunavervalsing. Hoe het zij, de dieren verhuisden naar het Meru wildreservaat - later werd het tot nationaal park verheven - in het hart waarvan een groot omheind perk was aangelegd. Men koos deze streek omdat die enige overeenkomst vertoont met het oorspronkelijke woongebied van de neushoorns in Zoeloeland. Er bestaan vrij uitgestrekte graslanden afgewisseld met dicht struikgewas, waar de breedlippen - grazers, in tegenstelling tot de eveneens in Meru voorkomende takken en bladeren etende puntlipneushoorns - voldoende voedsel zouden kunnen vinden. Bovendien scheen er in die tijd niet bijster veel wild in Meru te leven.

Om de nog jonge dieren aan de nieuwe omgeving te laten wennen en ze bovendien onder controle te houden, werden ze aanvankelijk binnen de omheining gehuisvest. Na verloop van tijd echter kregen ze overdag de vrijheid en werden ze - zolang ze nog niet volgroeid waren - tegen de avond door de wildwachters naar hun perken teruggedreven. Althans de wijfjes omdat die makker en hanteerbaarder bleken te zijn dan de wat korter aangebonden mannetjes. Het restaal werd in twee groepjes ingedeeld, waarbij een stier twee koeien kreeg en de beide andere mannen een vrouwtje noesten delen.

Voor de safarigangers bleken de witte

neushoorns van Meru een bijzondere attractie te zijn. Bij honderden werden ze naar deze voor Oost-Afrika unieke diersoort gevoerd. Vooral nadat de dieren volwassen waren geworden, want dan zijn de breedlippen zonder meer nog imposanter dan hun puntlippige verwanten. En het moet gezegd, het was een krankzinnig gezicht om in de namiddag midden in de bush plotseling een gewapende ranger te zien lopen die een allermist gehaaste neushoornmoeder met kind voor zich uitdreef door haar vriendschappelijk wat klappen op het achterwerk te geven. De neushoorns sjokten rustig voort zonder zich iets van de man aan te trekken. Ze schenen de weg naar de perken, waar ze voor de nacht werden opgesloten, uitstekend te kennen. Voor het jong vond men dat veiliger in verband met eventuele aanvallen van leeuwen. Wijfjes zonder jong bleven gewoon in vrijheid.

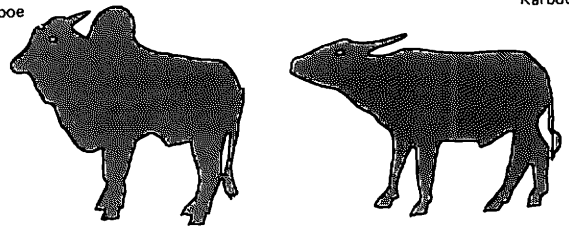
Het pad van de neushoorns is in Meru niet over rozen gegaan. Er zijn jongen geboren, maar er zijn ook exemplaren gestorven. Langzamerhand breidde het groepje zich toch uit en in het begin van dit jaar telde het kuddetje twee stieren

en zes koeien waarvan er een hoogdrachtig was. Toch bleek het een te wankelende basis te zijn. Somalische stroopers hebben een eind gemaakt aan de illusie dat hier ooit een flinke kudde breedlipneushoorns zou gaan gedijen. Nadat ze in dit gebied vele puntlippen hadden omgebracht, doodden ze kortgeleden niet alleen de twee bullen, maar ook de drachtige koe. En dat allemaal om de gemiddeld ruim twee kilo wegende voorste hoorn van de dieren in handen te krijgen want die zijn in sommige oosterse landen hun gewicht in goud waard.

De kans dat opnieuw breedlipneushoorns uit Zuid-Afrika in Kenya worden ingevoerd, lijkt uitgesloten ondanks het feit dat men er daar voldoende heeft. In een kleine vijftien jaar is er teveel in Afrika veranderd; de politieke verhoudingen tussen beide landen staan een transactie niet meer toe. De enige mogelijkheid ligt vermoedelijk in Europa omdat daar enkele dierenparken en safari-parken zijn die over een flink bestand witte neushoorns beschikken met, zeer waarschijnlijk, ook wel een of meer overvloedige stieren.

DE GESCHIEDENIS VAN DE HUISDIEREN 2

Zeboe

Karbouw

atische vormen. Waarschijnlijk werden die al 6000 jaar voor Chr. als huisdier gehouden. Iets meer is bekend over de geschiedenis van de koe in onze streken.

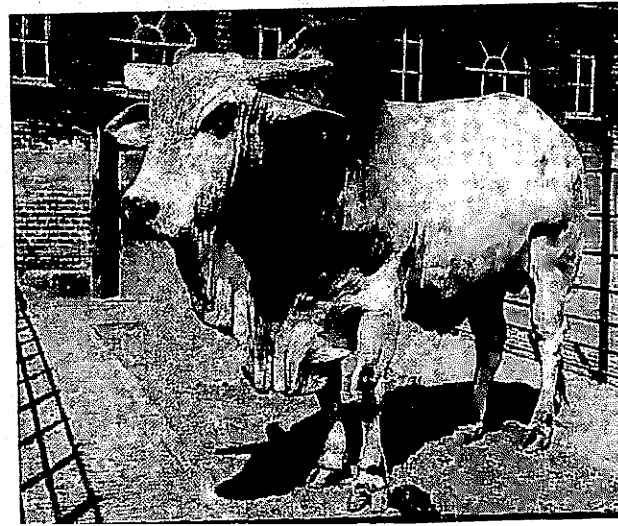
Er leefden oorspronkelijk in Europa twee soorten grote runderachtigen: de welbekende wisent en de nu uitgestorven oeros. Het laatste dier is de voorvader van alle rassen van het huisrund dat in de loop der tijden in economisch opzicht elk ander huisdier voorbij zou streven en dat nog steeds de belangrijkste leverancier is van vlees, melk en huiden.

Hoe een oeros er uitzag is bekend. Het laatste exemplaar van zijn soort stierf in 1627 in gevangenschap in Polen en er zijn verschillende goede beschrijvingen en afbeeldingen van dit Europese wilde rund. Hoe het dier gedomesticeerd werd, is niet bekend; evenmin bestaat er zekerheid over de plaats waar dit gebeurd is.

Aan het eind van de jongste steentijd dook er in Europa een duidelijk gedomesticeerd korthoornig rund op dat afweek van het hier voorkomende type oeros. Men neemt aan dat dit dier niet hier gedomesticeerd kan zijn, maar van buiten Europa werd ingevoerd, mogelijk uit het noordelijke deel van West-Azië. Het is overigens wel interessant dat beide typen nog in tegenwoordige Europese rassen te vinden zijn. Onder meer de Spaanse vechtstier en het beroemde Schotse hooglandrund vertonen veel Europese oeros-kenmerken, zoals het vrij korte, bijna vierkante voorhoofd met de lange hoorns. De korthoornige rassen met een langwerpige voorhoofd zouden afstammelingen van het Aziatische type kunnen zijn.

Wat de overige gedomesticeerde runderen betreft, kunnen we kort zijn: er is heel weinig over bekend. Misschien moeten we nog wijzen op de typische, in de tropen voorkomende bultrunderen, de zeboes, die zich vanuit India verspreid schijnen te hebben. In recente tijd heeft men deze dieren in verschillende andere gebieden van de wereld ingevoerd, maar kennelijk is dat ook al in voorhistorische tijden gebeurd. De beroemde Watoessie-runderen, trouwens eigenlijk alle runderen die in Noord- en Oost-Afrika gehouden worden, vertonen duidelijk

Zeboe.

Toen men in de jongste steentijd, het Neolithicum, zo'n 4000 tot 3000 jaar voor Chr., in onze streken langs de oevers van de grote rivieren intensief landbouw begon te bedrijven, ontstond er veel plantaardig afval. Dat kon stro zijn of blad en op braakliggend bouwland ook wel onkruiden. Allemaal zaken die heel geschikt waren om er dieren mee te voeden. Mogelijk is men ook begonnen voedergewassen te telen. Men hoefde nu de dieren niet meer ver te laten weiden; ze konden thuis worden gevoerd en wellicht in primitieve stallen of binnen omheiningen veilig voor roofdieren gehuisvest. Waarschijnlijk kwamen ook grotere herkauwers op het overvloedige voer af dat de door de mens in bouwland veranderde gebieden opleverde. De boeren waren inmiddels al zo wijs geworden dat ze een antwoord op deze bedreiging hadden. Ze vingen de oogstdieven en begonnen deze in hun omheiningen en stallen te houden - het begin van de domesticatie van onder meer herkauwers. Het ging hierbij om verschillende soorten in vaak ver van elkaar liggende landstreken: het huisrund - dat wil zeggen onze gewone koe -, de waterbuffel, yak, banteng, misschien nog enkele Aziatische runderensoorten en, als niet-herkauwer, het varken.

De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat we van de geschiedenis van de runderen nog maar weinig weten, speciaal van de Azi-

Watoessie.

